

НАЦИОНАЛЕН ОСИГУРИТЕЛЕН ИНСТИТУТ

**БЪДИ ИНФОРМИРАН !
ЗАЩИТАВАЙ ПРАВАТА СИ !
СПАЗВАЙ ЗАДЪЛЖЕНИЯТА СИ !**

ПЕНСИОНИРАНЕ И ПЕНСИИ

2016 г.

ПОЛЕЗНА ИНФОРМАЦИЯ ЗА НАШИТЕ КЛИЕНТИ

ПЕНСИЯ ЗА ОСИГУРИТЕЛЕН СТАЖ И ВЪЗРАСТ

Какви са условията за придобиване право на пенсия за осигурителен стаж и възраст?

- За да придобият право на пенсия за осигурителен стаж и възраст, лицата трябва да имат навършена минимална пенсионна възраст и определен осигурителен стаж.

- Условията за придобиване право на пенсия за осигурителен стаж и възраст са както е показано в *Таблица № 1*. След 31 декември 2037 г. възрастта се обвързва с нарастването на средната продължителност на живота.

- Правото на пенсия не се погасява по давност. Това означава, че лицата, които през 2016 г. са изпълнили условията за придобиване право на пенсия за осигурителен стаж и възраст, ще могат да се пенсионираат и през 2017 г. и през следващите години, независимо от това дали има промени в условията за пенсиониране.

Таблица № 1 : Условия за достъп до пенсия за осигурителен стаж и възраст по чл. 68, ал. 1-2 от КСО за периода 2015-2037 г. (лица с пълен осигурителен стаж)

Година	Жени		Мъже	
	Възраст	Стаж	Възраст	Стаж
2015	60 г. 8 м.	35 г.	63 г. 8 м.	38 г.
2016	60 г. 10 м.	35 г. и 2 м.	63 г. 10 м.	38 г. 2 м.
2017	61 г.	35 г. и 4 м.	64 г.	38 г. 4 м.
2018	61 г. 2 м.	35 г. и 6 м.	64 г. 1 м.	38 г. 6 м.
2019	61 г. 4 м.	35 г. и 8 м.	64 г. 2 м.	38 г. 8 м.
2020	61 г. 6 м.	35 г. и 10 м.	64 г. 3 м.	38 г. 10 м.
2021	61 г. 8 м.	36 г.	64 г. 4 м.	39 г.
2022	61 г. 10 м.	36 г. и 2 м.	64 г. 5 м.	39 г. 2 м.
2023	62 г.	36 г. и 4 м.	64 г. 6 м.	39 г. 4 м.
2024	62 г. 2 м.	36 г. и 6 м.	64 г. 7 м.	39 г. 6 м.
2025	62 г. 4 м.	36 г. и 8 м.	64 г. 8 м.	39 г. 8 м.
2026	62 г. 6 м.	36 г. и 10 м.	64 г. 9 м.	39 г. 10 м.
2027	62 г. 8 м.	37 г.	64 г. 10 м.	40 г.
2028	62 г. 10 м.	37 г.	64 г. 11 м.	40 г.
2029	63 г.	37 г.	65 г.	40 г.
2030	63 г. 3 м.	37 г.	65 г.	40 г.
2031	63 г. 6 м.	37 г.	65 г.	40 г.
2032	63 г. 9 м.	37 г.	65 г.	40 г.
2033	64 г.	37 г.	65 г.	40 г.
2034	64 г. 3 м.	37 г.	65 г.	40 г.
2035	64 г. 6 м.	37 г.	65 г.	40 г.
2036	64 г. 9 м.	37 г.	65 г.	40 г.
2037	65 г.	37 г.	65 г.	40 г.

- В случай, че лицата нямат право на пенсия по горепосочените условия, през 2016 г. те придобиват право на пенсия за ОСВ при навършване на 65 години и 10 месеца възраст за двата пола и минимум 15 години действителен осигурителен стаж. (Таблица № 2)

Таблица № 2 : Условия за достъп до пенсия за осигурителен стаж и възраст по чл. 68, ал. 3 от КСО за периода 2015-2023 г. (лица с непълнен осигурителен стаж)

Година	Възраст	Минимален действителен осигурителен стаж
2015	65 г. 8 м.	15 г.
2016	65 г. 10 м.	15 г.
2017	66 г.	15 г.
2018	66 г. 02 м.	15 г.
2019	66 г. 04 м.	15 г.
2020	66 г. 06 м.	15 г.
2021	66 г. 08 м.	15 г.
2022	66 г. 10 м.	15 г.
2023	67 г.	15 г.

- Лицата, които имат изискуемия осигурителен стаж по чл. 68, ал. 2 от КСО, могат по тяхно желание да се пенсионират до една година по-рано от възрастта им по чл. 68, ал. 1. Пенсията се отпуска от датата на заявлението и се изплаща пожизнено, като размерът ѝ се намалява с 0,4 на сто за всеки недостигащ месец до навършване от лицето на възрастта му по чл. 68, ал. 1. Лицата, на които е отпусната пенсия за ОСВ в намален размер, нямат право на пенсия по чл. 68, ал. 1, 2 и 3 от КСО. (чл. 68а от КСО)

За кои лица и при какви условия е възможно пенсиониране по-рано?

- Военнослужещите придобиват право на пенсия при навършване на възраст 52 години и 10 месеца и при 27 години общ осигурителен стаж, от които две трети или 18 години действително изслужени като военнослужещи по Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България и /или като резервисти на активна служба по Закона за резерва на въоръжените сили на Република България. (чл. 69, ал. 1 от КСО)

- Държавните служители по Закона за Министерството на вътрешните работи, Закона за специалните разузнавателни средства и по Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража,

Таблица № 3 : Условия за достъп до пенсия за осигурителен стаж и възраст по чл. 69, ал. 1, 2, 3 и 6 от КСО за периода 2015-2029 г. (полицаи, военни и др.)

Година	Възраст	Минимален осигурителен стаж	Минимален действителен осигурителен стаж
2015	-	27 г.	18 г.
2016	52 г. 10 м.	27 г.	18 г.
2017	53 г.	27 г.	18 г.
2018	53 г. 2 м.	27 г.	18 г.
2019	53 г. 4 м.	27 г.	18 г.
2020	53 г. 6 м.	27 г.	18 г.
2021	53 г. 8 м.	27 г.	18 г.
2022	53 г. 10 м.	27 г.	18 г.
2023	54 г.	27 г.	18 г.
2024	54 г. 2 м.	27 г.	18 г.
2025	54 г. 4 м.	27 г.	18 г.
2026	54 г. 6 м.	27 г.	18 г.
2027	54 г. 8 м.	27 г.	18 г.
2028	54 г. 10 м.	27 г.	18 г.
2029	55 г.	27 г.	18 г.

държавните служители по чл. 11 от Закона за пощенските услуги, държавните служители, осъществяващи дейността по охрана на съдебната власт по чл. 391 от Закона за съдебната власт, следователите и младши следователите придобиват право на пенсия при навършване на възраст 52 години и 10 месеца и при 27 години общ осигурителен стаж, от които две трети или 18 години действително изслужени като държавни служители по посочените закони, по Закона за Държавна агенция "Национална сигурност" и като

военнослужещи по Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България или като следователи и младши следователи. (чл. 69, ал. 2 от КСО)

- Държавните служители по Закона за Държавна агенция “Национална сигурност” придобиват право на пенсия при навършване на възраст 52 години и 10 месеца и при 27 години общ осигурителен стаж, от които две трети или 18 години действително изслужени по Закона за Държавна агенция “Национална сигурност”, на военна служба или по законите по чл. 69, ал. 2 от КСО. (чл. 69, ал. 3 от КСО)

- Военнослужещите по Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България, резервистите на активна служба по Закона за резерва на въоръжените сили на Република България, държавните служители по Закона за Министерството на вътрешните работи, Закона за специалните разузнавателни средства и по Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража, държавните служители по чл. 11 от Закона за пощенските услуги, държавните служители, осъществяващи дейността по охрана на съдебната власт по чл. 391 от Закона за съдебната власт, следователите и младши следователите, държавните служители от Държавна агенция “Национална сигурност”, прослужили 15 години на длъжности от летателния състав, парашутистите, екипажите на подводните съдове и водолазния състав, придобиват право на пенсия при навършване на възраст 42 години и 10 месеца. (чл. 69, ал. 4 от КСО)

- Служителите в Главна дирекция “Пожарна безопасност и защита на населението” на Министерството на вътрешните работи, изпълняващи някои от дейностите, свързани с неотложни аварийно-възстановителни работи, оперативна защита при наводнения и операции по издирване и спасяване, и химическа, биологическа и радиационна защита по Закона за Министерството на вътрешните работи, придобиват право на пенсия при навършване на възраст 52 години и 10 месеца и при 27 години общ осигурителен стаж, от които две трети или 18 години действително изслужени в системата на гражданска защита. (чл. 69, ал. 6 от КСО)

Таблица № 4 : Условия за достъп до пенсия за осигурителен стаж и възраст по чл. 69, ал. 4 и 7 от КСО за периода 2015-2029 г. (водолази, парашутисти, летци и др., по определени закони и в определени ведомства)

Година	Възраст	Минимален осигурителен стаж
2015	-	15 г.
2016	42 г. 10 м.	15 г.
2017	43 г.	15 г.
2018	43 г. 2 м.	15 г.
2019	43 г. 4 м.	15 г.
2020	43 г. 6 м.	15 г.
2021	43 г. 8 м.	15 г.
2022	43 г. 10 м.	15 г.
2023	44 г.	15 г.
2024	44 г. 2 м.	15 г.
2025	44 г. 4 м.	15 г.
2026	44 г. 6 м.	15 г.
2027	44 г. 8 м.	15 г.
2028	44 г. 10 м.	15 г.
2029	45 г.	15 г.

- Служителите на длъжност “водолаз” в Главна дирекция “Пожарна безопасност и защита на населението” на Министерството на вътрешните работи, ако са прослужили на тази длъжност 15 години, придобиват право на пенсия при навършване на възраст 42 години и 10 месеца. (чл. 69, ал. 7 от КСО)

- За придобиване право на пенсиониране (по ал. 1, 2, 3 и 6 на чл. 69 от КСО) се зачита при взаимно допълване осигурителният стаж на:

- военнослужещите по Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България и резервистите на активна служба по Закона за резерва на въоръжените сили на Република България;
- държавните служители по Закона за Министерството на вътрешните работи, Закона за специалните разузнавателни средства и по Закона за изпълнение на наказанията и

задържането под стража, държавните служители по чл. 11 от Закона за пощенските услуги, държавните служители, осъществяващи дейността по охрана на съдебната власт по чл. 391 от Закона за съдебната власт, следователите и младши следователите;

- държавните служители от Държавна агенция “Национална сигурност”;
- служителите в Главна дирекция “Пожарна безопасност и защита на населението” на Министерството на вътрешните работи, изпълняващи някои от дейностите, свързани с неотложни аварийно-възстановителни работи, оперативна защита при наводнения и операции по издирване и спасяване, и химическа, биологическа и радиационна защита по Закона за Министерството на вътрешните работи.

- Осигурителният стаж на изброените по-горе лица за право на ранно пенсиониране може да се допълва и със стаж, положен на длъжности от летателния състав, парашутисти, екипажи на подводни съдове и водолазния състав в горепосочените ведомства и закони, както и на длъжност “водолаз” в Главна дирекция “Пожарна безопасност и защита на населението” на Министерството на вътрешните работи.
- Право на пенсия при условията на чл. 69, ал. 1-9 от КСО имат и лицата, които са изпълнявали военна или държавна служба по законите по ал. 1-3, лицата, които са били на длъжностите по ал. 4 и 7, и служителите, които са извършвали дейностите по ал. 6.
- Лицата по чл. 69, които имат необходимия осигурителен стаж за придобиване право на пенсия, могат да се пенсионират, без да се изисква освобождаване от служба, съответно уволнение или прекратяване на правоотношението (§ 49 от ПЗР на ЗИДКСО/2015 г.). На основание посочената разпоредба се отпускат пенсии на лицата по чл. 69 от КСО с начална дата от 15.08.2015 г. до 31.12.2015 г., включително.
- Лицата по чл. 69, които до 31 декември 2015 г. имат необходимия осигурителен стаж за придобиване право на пенсия, могат да се пенсионират независимо от възрастта им до 31 декември 2018 г. (§ 50 от ПЗР на ЗИДКСО/2015 г.)
- Лицата, които имат осигурителен стаж 25 години на длъжност балерина, балетист или танцьор в културни организации, придобиват право на пенсия при навършване на възраст 42 години и 10 месеца, както е показано в Таблица № 5. (чл. 69а от КСО)

Таблица № 5 : Условия за достъп до пенсия за осигурителен стаж и възраст по чл. 69а от КСО за периода 2015-2029 г. (балерини, балетисти и танцьори в културни организации)

Година	Възраст	Минимален осигурителен стаж
2015	-	25 г.
2016	42 г. 10 м.	25 г.
2017	43 г.	25 г.
2018	43 г. 2 м.	25 г.
2019	43 г. 4 м.	25 г.
2020	43 г. 6 м.	25 г.
2021	43 г. 8 м.	25 г.
2022	43 г. 10 м.	25 г.
2023	44 г.	25 г.
2024	44 г. 2 м.	25 г.
2025	44 г. 4 м.	25 г.
2026	44 г. 6 м.	25 г.
2027	44 г. 8 м.	25 г.
2028	44 г. 10 м.	25 г.
2029	45 г.	25 г.

- Право на ранно пенсиониране от фонд “Пенсии” на ДОО при положен труд от първа и втора категория придобиват лицата, които не са придобили право на пенсия за ранно пенсиониране от професионален пенсионен фонд или са променили осигуряването си от професионален пенсионен фонд във фонд “Пенсии”, при изпълнени условия, както е показано в Таблица № 6. (чл. 69б, ал. 1 и 2 от КСО)

Таблица № 6 : Условия за достъп до пенсия за осигурителен стаж и възраст по чл. 69б, ал. 1 и 2 от КСО за периода 2015-2037 г. (лица с придобит осигурителен стаж в условията на първа и втора категория труд)

Година	Възраст				Стаж		Сбор от осигурителен стаж и възраст	
	Жени		Мъже		Жени и мъже			
	І-ва кат. труд	ІІ-ра кат. труд	І-ва кат. труд	ІІ-ра кат. труд	І-ва кат. труд	ІІ-ра кат. труд	Жени	Мъже
2015	47 г. 8 м.	52 г. 8 м.	52 г. 8 м.	57 г. 8 м.	10	15	94	100
2016	48 г.	53 г.	52 г. 10 м.	57 г. 10 м.	10	15	94	100
2017	48 г. 4 м.	53 г. 4 м.	53 г.	58 г.	10	15	94	100
2018	48 г. 8 м.	53 г. 8 м.	53 г. 2 м.	58 г. 2 м.	10	15	94	100
2019	49 г.	54 г.	53 г. 4 м.	58 г. 4 м.	10	15	94	100
2020	49 г. 4 м.	54 г. 4 м.	53 г. 6 м.	58 г. 6 м.	10	15	94	100
2021	49 г. 8 м.	54 г. 8 м.	53 г. 8 м.	58 г. 8 м.	10	15	94	100
2022	50 г.	55 г.	53 г. 10 м.	58 г. 10 м.	10	15	94	100
2023	50 г. 4 м.	55 г. 4 м.	54 г.	59 г.	10	15	94	100
2024	50 г. 8 м.	55 г. 8 м.	54 г. 2 м.	59 г. 2 м.	10	15	94	100
2025	51 г.	56 г.	54 г. 4 м.	59 г. 4 м.	10	15	94	100
2026	51 г. 4 м.	56 г. 4 м.	54 г. 6 м.	59 г. 6 м.	10	15	94	100
2027	51 г. 8 м.	56 г. 8 м.	54 г. 8 м.	59 г. 8 м.	10	15	94	100
2028	52 г.	57 г.	54 г. 10 м.	59 г. 10 м.	10	15	94	100
2029	52 г. 4 м.	57 г. 4 м.	55 г.	60 г.	10	15	94	100
2030	52 г. 8 м.	57 г. 8 м.	55 г.	60 г.	10	15	94	100
2031	53 г.	58 г.	55 г.	60 г.	10	15	94	100
2032	53 г. 4 м.	58 г. 4 м.	55 г.	60 г.	10	15	94	100
2033	53 г. 8 м.	58 г. 8 м.	55 г.	60 г.	10	15	94	100
2034	54 г.	59 г.	55 г.	60 г.	10	15	94	100
2035	54 г. 4 м.	59 г. 4 м.	55 г.	60 г.	10	15	94	100
2036	54 г. 8 м.	59 г. 8 м.	55 г.	60 г.	10	15	94	100
2037	55 г.	60 г.	55 г.	60 г.	10	15	94	100

- За преценяване правото на пенсия при условията на първа категория труд осигурителният стаж от втора категория труд не допълва осигурителния стаж от първа категория.
- За преценяване правото на пенсия при условията на втора категория труд осигурителният стаж от първа категория труд допълва осигурителния стаж от втора категория без превръщане.

- Лицата, които до 31 декември 2015 г. имат 10 години осигурителен стаж като работници, инженерно-технически специалисти и ръководни служители до ръководител на участък

включително, заети на работа под земята в подземните рудници, в подземните геологопроучвателни и хидротехнически обекти, в тунелното и подземното минно строителство, могат да се пенсионират преди навършване на възрастта по чл. 68 от КСО, при условие че имат сбор от възраст и осигурителен стаж 90 и 52-годишна възраст за мъжете и 47-годишна възраст за жените. От 31 декември 2015 г. възрастта се увеличава от първия ден на всяка следваща календарна година с по 2 месеца до достигане на 55-годишна възраст за двата пола, както е показано в Таблица № 7. (чл. 69б, ал. 3 от КСО)

Таблица № 7 : Условия за достъп до пенсия за осигурителен стаж и възраст по чл. 69б, ал. 3 от КСО за периода 2015-2063 г. (лица с придобит осигурителен стаж в условията на подземен труд)

Година	Възраст		Осигурителен стаж по чл. 104, ал. 3 (жени и мъже)	Сбор от осигурителен стаж и възраст (жени и мъже)
	Жени	Мъже		
2015	47 г.	52 г.	10	90
2016	47 г. 2 м.	52 г. 2 м.	10	90
2017	47 г. 4 м.	52 г. 4 м.	10	90
2018	47 г. 6 м.	52 г. 6 м.	10	90
2019	47 г. 8 м.	52 г. 8 м.	10	90
2020	47 г. 10 м.	52 г. 10 м.	10	90
2021	48 г.	53 г.	10	90
2022	48 г. 2 м.	53 г. 2 м.	10	90
2023	48 г. 4 м.	53 г. 4 м.	10	90
2024	48 г. 6 м.	53 г. 6 м.	10	90
2025	48 г. 8 м.	53 г. 8 м.	10	90
2026	48 г. 10 м.	53 г. 10 м.	10	90
2027	49 г.	54 г.	10	90
2028	49 г. 2 м.	54 г. 2 м.	10	90
2029	49 г. 4 м.	54 г. 4 м.	10	90
2030	49 г. 6 м.	54 г. 6 м.	10	90
2031	49 г. 8 м.	54 г. 8 м.	10	90
2032	49 г. 10 м.	54 г. 10 м.	10	90
2033	50 г.	55 г.	10	90
2034	50 г. 2 м.	55 г.	10	90
2035	50 г. 4 м.	55 г.	10	90
2036	50 г. 6 м.	55 г.	10	90
2037	50 г. 8 м.	55 г.	10	90
2038	50 г. 10 м.	55 г.	10	90
2039	51 г.	55 г.	10	90
2040	51 г. 2 м.	55 г.	10	90
2041	51 г. 4 м.	55 г.	10	90
2042	51 г. 6 м.	55 г.	10	90
2043	51 г. 8 м.	55 г.	10	90
2044	51 г. 10 м.	55 г.	10	90
2045	52 г.	55 г.	10	90
2046	52 г. 2 м.	55 г.	10	90
2047	52 г. 4 м.	55 г.	10	90
2048	52 г. 6 м.	55 г.	10	90
2049	52 г. 8 м.	55 г.	10	90
2050	52 г. 10 м.	55 г.	10	90
2051	53 г.	55 г.	10	90
2052	53 г. 2 м.	55 г.	10	90
2053	53 г. 4 м.	55 г.	10	90
2054	53 г. 6 м.	55 г.	10	90
2055	53 г. 8 м.	55 г.	10	90
2056	53 г. 10 м.	55 г.	10	90
2057	54 г.	55 г.	10	90
2058	54 г. 2 м.	55 г.	10	90
2059	54 г. 4 м.	55 г.	10	90
2060	54 г. 6 м.	55 г.	10	90
2061	54 г. 8 м.	55 г.	10	90
2062	54 г. 10 м.	55 г.	10	90
2063	55 г.	55 г.	10	90

- Ако трудовият договор на същите лица бъде прекратен на основание чл. 328, ал. 1, т. 1 и 2 от Кодекса на труда, те могат да се пенсионират до 31 декември 2015 г. включително, не по-рано от навършване на 45-годишна възраст и ако имат сбор от осигурителен стаж и възраст 90 и 10 години осигурителен стаж, положен при горепосочените условия. От 31 декември 2015 г. възрастта се увеличава от първия ден на всяка следваща календарна година с по 2 месеца до достигане на 50-годишна възраст за двата пола, както е показано в Таблица № 8. (чл. 69б, ал. 4 от КСО)
- В случай че лицето е упражнило правото на пенсия по чл. 69б, ал. 4 от КСО, то не може да сключва трудов договор за работа при условията на първа категория труд до навършване на възрастта му по чл. 69б, ал. 1 или по чл. 168, ал. 1, т. 1 от КСО.

Таблица № 8 : Условия за достъп до пенсия за осигурителен стаж и възраст по чл. 69б, ал. 4 от КСО за периода 2015-2045 г. (лица с придобит осигурителен стаж в условията на подземен труд, освободени от длъжност на основание чл. 328, ал. 1, т. 1 и 2 от КТ)

Година	Възраст	Осигурителен стаж по чл. 104, ал. 3	Сбор от осигурителен стаж и възраст
2015	45 г.	10	90
2016	45 г. 2 м.	10	90
2017	45 г. 4 м.	10	90
2018	45 г. 6 м.	10	90
2019	45 г. 8 м.	10	90
2020	45 г. 10 м.	10	90
2021	46 г.	10	90
2022	46 г. 2 м.	10	90
2023	46 г. 4 м.	10	90
2024	46 г. 6 м.	10	90
2025	46 г. 8 м.	10	90
2026	46 г. 10 м.	10	90
2027	47 г.	10	90
2028	47 г. 2 м.	10	90
2029	47 г. 4 м.	10	90
2030	47 г. 6 м.	10	90
2031	47 г. 8 м.	10	90
2032	47 г. 10 м.	10	90
2033	48 г.	10	90
2034	48 г. 2 м.	10	90
2035	48 г. 4 м.	10	90
2036	48 г. 6 м.	10	90
2037	48 г. 8 м.	10	90
2038	48 г. 10 м.	10	90
2039	49 г.	10	90
2040	49 г. 2 м.	10	90
2041	49 г. 4 м.	10	90
2042	49 г. 6 м.	10	90
2043	49 г. 8 м.	10	90
2044	49 г. 10 м.	10	90
2045	50 г.	10	90

- Учителите придобиват право на пенсия за осигурителен стаж и възраст при навършване на възраст 57 години и 10 месеца от жените и 60 години и 10 месеца от мъжете и учителски осигурителен стаж 25 години и 8 месеца за жените и 30 години и 8 месеца за мъжете. От 31 декември 2016 г. възрастта се увеличава от първия ден на всяка следваща календарна година, както е посочено в *Таблица № 9. (чл. 69в, ал. 1 от КСО)*
- На учителите, пенсионирали се при условията на чл. 69в, ал. 1 от КСО се изплаща срочна пенсия за ранно пенсиониране от Учителския пенсионен фонд в размер, определен по реда на чл. 70 от КСО и намален с 0,1 на сто за всеки месец, недостигащ на лицето до навършване на възрастта му по чл. 68, ал. 1. *(чл. 69в, ал. 2 от КСО)*
- На учителите, които са придобили право на пенсия при условията на чл. 69в, ал. 1 и се пенсионирали при условията на чл. 68, ал. 1 и 2, се изплаща пенсия за осигурителен стаж и възраст от фонд “Пенсии” и добавка от Учителския пенсионен фонд в размер 0,33 на сто от пенсията за всеки месец, за който има осигурителна вноска във фонда след придобиване право на пенсия по чл. 69в, ал. 1. *(чл. 69в, ал. 3 от КСО)*
- На учителите, които имат изискуемия по чл. 69в, ал. 1 учителски осигурителен стаж и се пенсионирали след навършване на възрастта по чл. 68, ал. 1, се изплаща пенсия в пълен

размер от Учителския пенсионен фонд до навършване на възрастта по чл. 68, ал. 3. След навършване на възрастта по чл. 68, ал. 3 пенсията се изплаща за сметка на фонд "Пенсии". (чл. 69в, ал. 4 от КСО)

- Пенсиите на учителите, отпуснати по § 5, ал. 2 от ПЗР на КСО с начална дата до 31 декември 2015 г., се изплащат в намален размер до навършване от лицето на възрастта за придобиване право на пенсия по чл. 68, ал. 1 (§ 47, ал. 3 от ПЗР на ЗИДКСО), която е регламентирана за 2015 г. с § 6б, ал. 2 от ПЗР на КСО – 60 г. и 8 мес. за жените и 63 г. и 8 мес. за мъжете.

Таблица № 9 : Условия за достъп до пенсия за осигурителен стаж и възраст по чл. 69в, ал. 1 от КСО за периода 2015-2037 г. (учители)

Година	Жени		Мъже	
	Възраст	Учителски осигурителен стаж	Възраст	Учителски осигурителен стаж
2015	-	25 г. 8 м.	-	30 г. 8 м.
2016	57 г. 10 м.	25 г. 8 м.	60 г. 10 м.	30 г. 8 м.
2017	58 г.	25 г. 8 м.	61 г.	30 г. 8 м.
2018	58 г. 2 м.	25 г. 8 м.	61 г. 1 м.	30 г. 8 м.
2019	58 г. 4 м.	25 г. 8 м.	61 г. 2 м.	30 г. 8 м.
2020	58 г. 6 м.	25 г. 8 м.	61 г. 3 м.	30 г. 8 м.
2021	58 г. 8 м.	25 г. 8 м.	61 г. 4 м.	30 г. 8 м.
2022	58 г. 10 м.	25 г. 8 м.	61 г. 5 м.	30 г. 8 м.
2023	59 г.	25 г. 8 м.	61 г. 6 м.	30 г. 8 м.
2024	59 г. 2 м.	25 г. 8 м.	61 г. 7 м.	30 г. 8 м.
2025	59 г. 4 м.	25 г. 8 м.	61 г. 8 м.	30 г. 8 м.
2026	59 г. 6 м.	25 г. 8 м.	61 г. 9 м.	30 г. 8 м.
2027	59 г. 8 м.	25 г. 8 м.	61 г. 10 м.	30 г. 8 м.
2028	59 г. 10 м.	25 г. 8 м.	61 г. 11 м.	30 г. 8 м.
2029	60 г.	25 г. 8 м.	62 г.	30 г. 8 м.
2030	60 г. 3 м.	25 г. 8 м.	62 г.	30 г. 8 м.
2031	60 г. 6 м.	25 г. 8 м.	62 г.	30 г. 8 м.
2032	60 г. 9 м.	25 г. 8 м.	62 г.	30 г. 8 м.
2033	61 г.	25 г. 8 м.	62 г.	30 г. 8 м.
2034	61 г. 3 м.	25 г. 8 м.	62 г.	30 г. 8 м.
2035	61 г. 6 м.	25 г. 8 м.	62 г.	30 г. 8 м.
2036	61 г. 9 м.	25 г. 8 м.	62 г.	30 г. 8 м.
2037	62 г.	25 г. 8 м.	62 г.	30 г. 8 м.

- От 1 януари 2016 г. осигурените лица в професионален пенсионен фонд придобиват право на професионална пенсия за ранно пенсиониране при:
  - не по-малко от 10 години осигурителен стаж след 31 декември 1999 г. при условията на първа категория труд и възраст, 10 години по-ниска от възрастта им по чл. 68, ал. 1 от КСО; (чл. 168, ал. 1, т. 1 от КСО)
  - не по-малко от 15 години осигурителен стаж след 31 декември 1999 г. при условията на втора категория труд или при условията на първа и втора категория труд и възраст, 5 години по-ниска от възрастта им по чл. 68, ал. 1 от КСО. (чл. 168, ал. 1, т. 2 от КСО)
- При преценяване правото на пенсията за ранно пенсиониране по чл. 168, ал. 1, т. 2 от КСО осигурителният стаж от първа категория труд допълва осигурителния стаж от втора категория труд без превръщане.
- Пенсията се изплаща до навършване на възрастта по чл. 68, ал. 1 и не може да се получава заедно с пенсия за трудова дейност или със социална пенсия за инвалидност.

- Наличието на изискуемия осигурителен стаж за отпускане на пенсия за ранно пенсиониране от професионален пенсионен фонд се доказва с удостоверение от Националния осигурителен институт.

Как се определя размерът на пенсията?

- Размерът на пенсията за осигурителен стаж и възраст се определя, като доходът, от който се изчислява пенсията, се умножи със сумата, образувана от: по процент 1,1 на сто за всяка година осигурителен стаж и съответната пропорционална част от процента за месеците осигурителен стаж. След 31 декември 2016 г. процентът за всяка година осигурителен стаж нараства от първо число на всяка следваща календарна година с процент, равен или по-голям от процента по чл. 100, ал. 1 от КСО, до достигане на 1,5. Процентът се определя ежегодно със закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за съответната година. (чл. 70, ал. 1 от КСО)
- Ако лицата са придобили право на пенсия по чл. 68, ал. 1 и 2 и продължават да работят след датата на придобиване на правото, без да им е отпусната пенсия, за всяка година осигурителен стаж след тази дата процентът е 3, а от 1 януари 2012 г. – 4, и съответната пропорционална част от тези проценти за месеците осигурителен стаж. Процентът за всяка година осигурителен стаж след датата на придобиване на правото по чл. 68, ал. 1 и 2 се определя за действителен календарен осигурителен стаж, без превръщане, придобит след 31 декември 2006 г.
- Доходът, от който се изчислява пенсията, се определя, като средномесечният осигурителен доход за страната за 12 календарни месеца преди месеца на отпускане на пенсията се умножи по индивидуалния коефициент на лицето.
- Индивидуалният коефициент се изчислява от дохода на лицето, върху който са внесени осигурителни вноски за периода от три последователни години от последните 15 години осигурителен стаж до 1 януари 1997 г. по избор на лицето и от дохода за периода след тази дата до пенсионирането му. За пенсиите, отпуснати с начална дата след 31 декември 2018 г., индивидуалният коефициент се изчислява от осигурителния доход на лицето за осигурителния му стаж след 31 декември 1996 г. до датата на отпускане на пенсията. (чл. 70, ал. 3 от КСО)
- За изчисляване на индивидуалния коефициент се определят:
  1. съотношението между средномесечния осигурителен доход на лицето за периода до 31 декември 1996 г. и средномесечната работна заплата за страната за същия период, обявена от Националния статистически институт;
  2. съотношението между средномесечния осигурителен доход на лицето за периода след 31 декември 1996 г. и средномесечния осигурителен доход за страната за същия период; от 1 януари 2019 г. – съотношението между месечния осигурителен доход на лицето и средния осигурителен доход за страната за същия месец.
- Индивидуалният коефициент се определя, като всяко от съотношенията се умножава съответно по броя на месеците, за които то е установено, и сборът на получените произведения се разделя на общия брой на месеците, включени в двата периода. От 1 януари 2019 г. индивидуалният коефициент се определя като средно съотношение от месечния осигурителен доход на лицето и средния осигурителен доход за страната за същия месец.
- За периодите, през които лицата са осигурявани в универсален пенсионен фонд, индивидуалният им коефициент се намалява на базата на съотношението между размерите

на осигурителните вноски за универсален пенсионен фонд и за фонд "Пенсии" за трета категория труд за лицата, родени преди 1 януари 1960 г. (чл. 70, ал. 7 КСО)

- Индивидуалният коефициент не се намалява за периодите, за които натрупаните средства по индивидуалната партида на лицата в универсален пенсионен фонд са прехвърлени в Държавния фонд за гарантиране устойчивостта на държавната пенсионна система. (чл. 70, ал. 8 КСО)
- При определяне на размера на пенсия по международен договор, по който Република България е страна, се взема предвид осигурителния доход за осигурителния стаж, придобит по българското законодателство.

Как се определя доходът, от който се изчислява пенсията?

- Средномесечният осигурителен доход се определя от възнаграждението или осигурителния доход, върху който са внесени или дължими осигурителните вноски за лицата по чл. 4, ал. 1 и ал. 3, т. 5 и 6 от КСО, а за самоосигуряващите се лица и за морските лица – от дохода, върху който са внесени осигурителни вноски.
- При определяне на средномесечния осигурителен доход не се взема предвид дохода за времето:
  1. на наборна или алтернативна служба;
  2. на отпуска за отглеждане на дете, през който е получавано обезщетение;
  3. на зачетения осигурителен стаж на неработещите майки;
  4. на обучение на лицата, завършили висше или полувисше образование или на недостигащи периоди за придобиване право на пенсия по чл. 68, ал. 1 и 2, за които лицата са внесли осигурителни вноски изцяло за своя сметка;
  5. след 1 януари 1996 г., през което родител (осиновител) на дете инвалид е полагал постоянни грижи за него до навършване на 16-годишна възраст, поради което не е работил по трудово или по служебно правоотношение и не е бил осигурен;
  6. след 1 януари 2001 г., през което родител (осиновител) или съпруг (съпруга) са полагали грижи за лица с трайно намалена работоспособност /вид и степен на увреждане над 90 на сто, които постоянно се нуждаят от чужда помощ, поради което не са били осигурени или не са получавали пенсия;
  7. след 15 август 2015 г., през което един от родителите на майката или бащата на лицето с увреждане, което е с трайно намалена работоспособност /вид и степен на увреждане над 90 на сто и постоянно се нуждае от чужда помощ, са полагали грижи за него, поради което не са били осигурени или не са получавали пенсия;
  8. през което лицата са получавали обезщетение за безработица при отпускане на пенсии с начална дата след 31 декември 1999 г.;
  9. на неплатен отпуск, който се зачита за осигурителен стаж, или на законна стачка;
  10. през което лицата са се осигурявали на основание чл. 4, ал. 5, 7 и 9 от КСО.
- Когато в периода, от който се определя индивидуалният коефициент, се включва време на законоустановен отпуск или законна стачка, се вземат предвид:
  1. за времето на платен отпуск, заплащан от работодателя – полученото възнаграждение за този отпуск, върху което са внесени или дължими осигурителни вноски;
  2. за времето на отпуск поради временна неработоспособност, през което е получавано парично обезщетение от общественото осигуряване – доходът, от който е изчислено обезщетението (за периода от 01.01.2000 до 31.12.2004 г. – обезщетението, върху което са внесени или дължими осигурителни вноски);

3. за времето на отпуск поради бременност и раждане или осиновяване на дете от 2- до 5-годишна възраст, през което е получавано парично обезщетение от общественото осигуряване – доходът, от който е изчислено обезщетението.

Как се превръща осигурителният стаж от първа и втора към трета категория труд?

- При пенсиониране за осигурителен стаж и възраст осигурителният стаж се превръща, като три години осигурителен стаж от първа категория или четири години от втора категория се зачитат за пет години стаж от трета категория.
- За лицата, които се пенсионира по-рано при специални и облекчени условия, превръщането на стажа към трета категория труд се извършва по начина, указан в чл. 104 от КСО.

Какъв е минималният и максималният размер на пенсията?

- Минималният размер на пенсията за осигурителен стаж и възраст се определя със Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване. От 1 януари 2015 г. до 30 юни 2015 г. този размер е 154,50 лв., а от 1 юли 2015 г. до 31 декември 2015 г. – 157,44 лв.
- Размерът на пенсията за осигурителен стаж и възраст по чл. 68, ал. 3 за лицата, пенсионирали се с поне 15 години действителен осигурителен стаж и навършени 65 години и 10 месеца за мъжете и жените, не може да бъде по-малък от 85 на сто от минималния размер на пенсията по чл. 68, ал. 1. От 1 януари 2015 г. до 30 юни 2015 г. размерът е 131,33 лв., а от 1 юли 2015 г. до 31 декември 2015 г. – 133,82 лв.
- Максималният размер на получаваните една или повече пенсии, отпуснати до 31 декември 2018 г., без добавките към тях, се определя считано от 1 юли на всяка календарна година в размер на 35 на сто, а от 1 юли 2019 г. – 40 на сто, от максималния осигурителен доход за същата календарна година, определен със Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване. От 1 януари 2015 г. до 30 юни 2015 г. максималният размер е 840 лв., или 35 на сто от 2 400 лв., а от 1 юли 2015 г. до 31 декември 2015 г. – 910 лв., или 35 на сто от 2 600 лв.

ПЕНСИЯ ЗА ИНВАЛИДНОСТ ПОРАДИ ОБЩО ЗАБОЛЯВАНЕ

Кога лицата имат право на пенсия за инвалидност?

- Лицата имат право на пенсия за инвалидност, когато са загубили напълно или частично работоспособността си завинаги или за продължително време.
- Пенсия за инвалидност се определя на лица с 50 и над 50 на сто трайно намалена работоспособност /вид и степен на увреждане.
- Правото на пенсия за инвалидност се поражда от датата на инвалидизирането, а за слепите по рождение и за ослепелите преди постъпване на работа – от датата на заявлението по чл. 94 от КСО.
- Пенсията за инвалидност се отпуска за срока на инвалидността.
- Пенсиите за инвалидност на лицата, навършили възрастта по чл. 68 от КСО, се отпускат пожизнено.

Какви са условията за право на пенсия за инвалидност поради общо заболяване ?

- Осигурените придобиват право на пенсия за инвалидност поради общо заболяване, ако са загубили работоспособността си и имат осигурителен стаж, придобит до датата на инвалидизирането, а за слепите по рождение и за ослепелите преди постъпване на работа – до датата на заявлението по чл. 94 от КСО, както следва:
  1. до 20-годишна възраст и за слепите по рождение и на ослепелите преди постъпването им на работа – независимо от продължителността на осигурителния стаж;
  2. до 25-годишна възраст – една година, от която 1/3-та или четири месеца действителен осигурителен стаж;
  3. до 30-годишна възраст – три години, от които 1/3-та или една година действителен осигурителен стаж;
  4. над 30-годишна възраст – пет години, от които 1/3-та или една година и осем месеца действителен осигурителен стаж.
- Инвалидите по рождение и инвалидите с придобита инвалидност до постъпване на работа придобиват право на пенсия за инвалидност поради общо заболяване при една година действителен осигурителен стаж.
- Пенсия за инвалидност поради общо заболяване не се отпуска, възобновява или възстановява на лица, на които е отпусната лична пенсия за осигурителен стаж и възраст.

Как се определя размерът на пенсията за инвалидност поради общо заболяване ?

- Размерът на пенсията за инвалидност поради общо заболяване се определя, като доходът, от който се изчислява пенсията, се умножи със сумата, образувана от: по процент 1,1 на сто за всяка година осигурителен стаж и съответната пропорционална част от процента за месеците осигурителен стаж. След 31 декември 2016 г. процентът за всяка година осигурителен стаж нараства от първо число на всяка следваща календарна година с процент, определен съгласно чл. 70, ал. 1 от КСО.
- Когато към датата на инвалидизирането осигуреното лице е на възраст, по-ниска от възрастта по чл. 68, ал. 1 от КСО, разликата между възрастта му, но не по-рано от навършване на 16 години, и възрастта по чл. 68, ал. 1, се признава за осигурителен стаж. При определяне на пенсията признатото време и съответната пропорционална част от процента за месеците осигурителен стаж се умножават с коефициент, според степента на трайно намалената работоспособност /вид и степен на увреждане на лицето, както следва:
  1. над 90 на сто – 0,9;
  2. от 71 до 90 на сто – 0,7;
  3. от 50 до 70,99 на сто – 0,5.
- Размерът на пенсията за инвалидност поради общо заболяване не може да бъде по-малък, според степента на трайно намалената работоспособност /вид и степен на увреждане, както следва:
  1. над 90 на сто – 115 на сто от минималния размер на пенсията за осигурителен стаж и възраст, или 177,68 лв. от 01.01.2015 г. до 30.06.2015 г., а от 01.07.2015 г. до 31.12.2015 г. – 181,06 лв.
  2. от 71 до 90 на сто – 105 на сто от минималния размер на пенсията за осигурителен стаж и възраст, или 162,23 лв. от 01.01.2015 г. до 30.06.2015 г., а от 01.07.2015 г. до 31.12.2015 г. – 165,31 лв.

3. от 50 до 70,99 на сто – 85 на сто от минималния размер на пенсията за осигурителен стаж и възраст, или 131,33 лв. от 01.01.2015 г. до 30.06.2015 г., а от 01.07.2015 г. до 31.12.2015 г. – 133,82 лв.

Как се определя доходът и индивидуалният коефициент за изчисляване на пенсията за инвалидност поради общо заболяване?

- Доходът, от който се изчислява размерът на пенсията за инвалидност поради общо заболяване, се определя, като средномесечният осигурителен доход за страната по чл. 70, ал. 2 се умножи по индивидуалния коефициент на лицето.
- Индивидуалният коефициент за изчисляване на пенсията за инвалидност поради общо заболяване се определя по реда на чл. 70, ал. 3-6 до датата на пенсионирането.

***ПЕНСИЯ ЗА ИНВАЛИДНОСТ ПОРАДИ
ТРУДОВА ЗЛОПОЛУКА И ПРОФЕСИОНАЛНА БОЛЕСТ***

При какви условия се отпуска пенсия за инвалидност поради трудова злополука и професионална болест и в какъв размер?

- Осигурените, загубили 50 или над 50 на сто от работоспособността си поради трудова злополука или професионална болест, имат право на пенсия за инвалидност поради трудова злополука или професионална болест, независимо от продължителността на осигурителния стаж.
- Размерът на пенсията за инвалидност поради трудова злополука или професионална болест се определя, като средномесечният осигурителен доход за страната по чл. 70, ал. 2 се умножи по индивидуалния коефициент, изчислен по реда на чл. 70, ал. 3-6 до датата на пенсионирането и по следните коефициенти, според степента на трайно намалената работоспособност /вид и степен на увреждане:
  - 1. над 90 на сто – 0,40;
  - 2. от 71 до 90 на сто – 0,35;
  - 3. от 50 до 70,99 на сто – 0,30.
- След 31 декември 2016 г. горепосочените коефициенти нарастват от първо число на всяка следваща календарна година с процент, определен съгласно чл. 70, ал. 1.
- Размерът на пенсията за инвалидност поради трудова злополука или професионална болест не може да бъде по-малък, според степента на трайно намалената работоспособност /вид и степен на увреждане, както следва:
  - над 90 на сто – 125 на сто от минималния размер на пенсията за осигурителен стаж и възраст, или 193,13 лв. от 01.01.2015 г. до 30.06.2015 г., а от 01.07.2015 г. до 31.12.2015 г. – 196,80 лв.;
  - от 71 до 90 на сто – 115 на сто от минималния размер на пенсията за осигурителен стаж и възраст, или 177,68 лв. от 01.01.2015 г. до 30.06.2015 г., а от 01.07.2015 г. до 31.12.2015 г. – 181,06 лв.;
  - от 50 до 70,99 на сто – 100 на сто от минималния размер на пенсията за осигурителен стаж и възраст, или 154,50 лв. от 01.01.2015 г. до 30.06.2015 г., а от 01.07.2015 г. до 31.12.2015 г. – 157,44 лв.
- Размерът на пенсията за инвалидност поради трудова злополука и професионална болест не може да бъде по-малък от размера, изчислен като за пенсия за инвалидност поради общо заболяване.

НАСЛЕДСТВЕНА ПЕНСИЯ

Кога лицата имат право на наследствена пенсия?

- Личните пенсии могат да преминават в наследствени, с изключение на пенсиите за гражданска инвалидност, социалните пенсии за старост, социалните пенсии за инвалидност и персоналните пенсии. Право на наследствена пенсия имат децата, преживелият съпруг и родителите.
- Децата имат право на наследствена пенсия до навършване на 18-годишна възраст, а след навършването ѝ, ако учат – за срока на обучението, но не по-късно от навършването на 26-годишна възраст, както и над тази възраст, ако учат и ако са се инвалидизирали до 18-, съответно до 26-годишна възраст.
- При смърт на двамата родители (осиновители) децата имат право на наследствена пенсия, която се определя от сбора на пенсиите на починалите.
- Преживелият съпруг има право на наследствена пенсия 5 години по-рано от възрастта му по чл. 68, ал. 1 от КСО или преди тази възраст, ако е неработоспособен.
- Родителите имат право на наследствена пенсия от децата си, ако са навършили възрастта по чл. 68, ал. 1, докато родителите на лицата, починали по време на наборна военна служба – независимо от възрастта им.

Как се определя размерът на наследствената пенсия?

- Наследствената пенсия се определя в процент от полагащата се лична пенсия на починалото осигурено лице, както следва:
  1. при един наследник – 50 на сто;
  2. при двама наследници – 75 на сто;
  3. при трима и повече наследници – 100 на сто.
- Наследствената пенсия се отпуска общо на всички лица, които имат право на нея, и се разпределя поравно между тях.
- Минималният размер на наследствената пенсия не може да бъде по-малък от 75 на сто от минималния размер на пенсията за осигурителен стаж и възраст определен за съответната календарна година. От 01.01.2015 г. до 30.06.2015 г. размерът е 115,88 лв., а от 01.07.2015 г. до 31.12.2015 г. – 118,08 лв.

ОБЩИ ПРАВИЛА ЗА ПЕНСИИТЕ

От коя дата се отпускат пенсиите?

- Пенсии се отпускат от датата на придобиване на правото, ако заявлението с необходимите документи е подадено в 6-месечен срок от тази дата. Ако документите са подадени след изтичане на 6-месечния срок от придобиване на правото, пенсиите се отпускат от датата на подаването им. Заявленията за отпускане и преизчисляване на пенсиите и необходимите документи могат да се подават до териториалното поделение на НОИ по постоянен или настоящ адрес на заявителя и по електронен път на интернет страницата на НОИ.

- Пенсиите за осигурителен стаж и възраст на лицата по чл. 4, ал. 1, т. 1-4 и 6 и чл. 4а от КСО, осигуряването на които е прекратено след придобиване на правото на пенсия, но не по-късно от 31 декември 2014 г., се отпускат от датата на прекратяване на осигуряването, ако заявлението с необходимите документи е подадено в 6-месечен срок от тази дата. Ако заявлението е подадено след изтичане на 6-месечния срок от прекратяване на осигуряването, пенсиите се отпускат от датата на подаване на заявлението. (*§ 47, ал. 1 от ПЗР на ЗИДКСО*). Разпоредбата се прилага в случаите, когато няма постановен административен акт от пенсионния орган или при обжалване на вече постановен административен акт.
- Лицата с отпуснати пенсии за осигурителен стаж и възраст при условията на чл. 94, ал. 1 от КСО по заявления, подадени след 31 декември 2014 г., могат в 6-месечен срок от **11 август 2015 г.** да поискат пенсиите им да бъдат отпуснати при условията на § 47, ал. 1 от ПЗР на ЗИДКСО. (*§ 47, ал. 2 от ПЗР на ЗИДКСО/2015*). Разпоредбата е приложима за лицата с прекратени правоотношения и придобити права за пенсия преди 1 януари 2015 г., но с подадени заявления за пенсия за осигурителен стаж и възраст след 31 декември 2014 г., на които пенсиите им са отпуснати от датата на заявлението, с което е поискана пенсия.
- Пенсия за инвалидност се отпуска от датата на заявлението до ТЕЛК /НЕЛК, ако необходимите документи за пенсиониране са подадени в териториалното поделение на Националния осигурителен институт в едномесечен срок от влизането в сила на експертното решение на ТЕЛК /НЕЛК.

В какви срокове се отпускат пенсиите?

- Пенсиите се отпускат в четиримесечен срок от подаването на заявлението в ТП на НОИ. Пенсиите за трудова дейност се отпускат и изплащат в минималния размер за съответния вид пенсия до определянето на действителния им размер по КСО, а когато за първи път се отпуска пенсия, длъжностните лица се произнасят с разпореждането за минимален размер в едномесечен срок от подаване на заявлението. След определянето на окончателния размер и ако има разлика, то тя се изплаща от датата на отпускането.

Кога може да се преизчисли пенсията?

- Лицата, на които е отпусната пенсия за осигурителен стаж и възраст, за инвалидност поради общо заболяване и за инвалидност поради трудова злополука или професионална болест, могат да поискат преизчисляване на пенсията за придобит осигурителен стаж и осигурителен доход след пенсионирането, ако това е по-благоприятно за тях.
- При преизчисляването се взема предвид средномесечният осигурителен доход за страната за 12 календарни месеца преди месеца на първото отпускане на пенсията. За пенсиите, отпуснати до 01.01.2000 г., при преизчисляване се взема предвид средномесечният осигурителен доход за страната за 2007 г. При преизчисляване на пенсията осигурителният стаж, положен след 31.12.2010 г., не се превръща по реда на чл. 104 от КСО.
- Лицата могат да поискат преизчисляване на пенсията от осигурителния доход за друг тригодишен период преди 1 януари 1997 г. в 12-месечен срок от влизане в сила на разпореждането за отпускане на пенсията. (*чл. 70, ал. 14 КСО*)
- Лицата, които имат отпусната пенсия с разпореждане, влязло в сила до 31 декември 2015 г., могат да поискат до 31 декември 2016 г. преизчисляване на пенсията от осигурителния доход за друг тригодишен период преди 1 януари 1997 г. (*§ 52 от ПЗР на ЗИДКСО /2015*)

- Лицата, на които е отпусната пенсия от държавното обществено осигуряване с начална дата до 31 декември 2015 г. и с намален индивидуален коефициент съгласно отменената ал. 3 на чл. 127 от КСО, могат да поискат преизчисляването ѝ, ако в срок до 31 декември 2016 г. изберат да прехвърлят средствата от индивидуалните си партии в универсален пенсионен фонд във фонд “Пенсии”, съответно във фонд “Пенсии за лицата по чл. 69” на държавното обществено осигуряване. В този случай пенсията се преизчислява от първо число на месеца, следващ този, през който е направен изборът. (§ 51, ал. 1 от ПЗР на ЗИДКСО/2015)

По какъв начин се изплащат пенсиите?

- Пенсиите и добавките към тях се изплащат чрез пощенските станции и банките в страната.
- Пощенските станции изплащат пенсиите и добавките към тях по електронен изплащателен картон (изготвен от съответното ТП на НОИ) в периода от 7-о до 20-о число на месеца, за който се отнасят. Когато 7-о и 20-о число са неработни дни, изплащането започва в началото и завършва в края на следващия работен ден. Неизплатените в посочения срок пенсии и добавки могат да се изплащат през следващия месец в срока за изплащане на пенсиите.
- По писмено заявление на пенсионера до ТП на НОИ, което изплаща пенсията му, тя се превежда по разплащателна или спестовна безсрочна лична сметка в посочена от него банка, включена със собствен код в Банковата интегрирана система за електронни разплащания (БИСЕРА). Заявлението може да бъде изпратено от пенсионера и по електронен път, подписано с персонален идентификационен код и ЕГН /ЛНЧ или с квалифициран електронен подпис. Заявлението може да бъде подадено и чрез съответната банка, открила сметката, ако има договореност между тази банка и НОИ за обмен на подобна информация. В този случай банката представя данните от заявлението на съответното териториално поделение на НОИ в договорения между банката и НОИ срок. В заявлението до ТП на НОИ се вписват: банката и кодът, номерът на сметката, трите пълни имена на пенсионера по документите за самоличност, ЕГН, адресът, на който се получава пенсията, и пощенският клон на пощенската станция. Към него се прилага и копие от документа от банката с номера на банковата сметка на титуляра. Когато заявлението е прието в банка, не се прилага копие на документ с номера на банковата сметка на титуляра, а банката потвърждава в заявлението номера на сметката на титуляра.
- Националният осигурителен институт превежда сумите за пенсии към банките в първите 3 работни дни от 7-о число на месеца или когато започва изплащането на пенсиите в пощенските станции.

В кои случаи може да се зачете осигурителен стаж със заплащане на осигурителни вноски от лицата?

- Времето на обучение на лицата, завършили висше или полувисше образование, но за не повече от срока на обучение, предвиден по учебния план за завършената специалност, се зачита за осигурителен стаж, ако лицата внесат за своя сметка осигурителни вноски за този период, изчислени върху минималния осигурителен доход за самоосигуряващите се лица, както и времето на докторантурата, определено в нормативен акт за лицата, придобили образователна и научна степен “доктор”.
- Лицата, навършили възрастта за пенсиониране по чл. 68, ал. 1 от КСО и на които не им достигат до 5 години осигурителен стаж за пенсиониране по тези условия, могат да внесат за своя сметка осигурителни вноски за недостигащия им стаж, изчислени върху минималния осигурителен доход за самоосигуряващите се лица с размер на вноската за фонд “Пенсии” за лицата, родени преди 01.01.1960 г. За 2015 г. осигурителната вноска е 17,8 на сто върху 420 лв., или 74,76 лв. за един месец осигурителен стаж.

Въз основа на какви документи се отпуска пенсия за трудова дейност?

- Към заявлението (обр. УП-1) за отпускане на лична пенсия за осигурителен стаж и възраст, инвалидност поради общо заболяване, инвалидност поради трудова злополука или професионална болест, се представят следните документи:
- за осигурителен стаж;
  - за brutното трудово възнаграждение или доход, върху който са внесени осигурителни вноски за 3 последователни години от последните 15 преди 1 януари 1997 г.;
  - за brutното трудово възнаграждение или доход, върху който са внесени осигурителни вноски за осигурителния стаж след 1 януари 1997 г. до датата на пенсионирането. Когато за това време или за част от него не са представени документи се използват данните от регистъра на осигурените лица.
  - за пенсиите за инвалидност – копие на експертно решение на ТЕЛК, за което е изтекъл 14-дневния срок за обжалване;
  - за пенсиите за осигурителен стаж и възраст – документ за прекратяване на осигуряването за лицата по трудови или служебни правоотношения и морските лица – до 31.12.2014 г.

*****

За повече информация използвайте специализираните секции в Интернет страницата на Националния осигурителен институт, или се обърнете към съответното териториално поделение на НОИ.

2016 г.